

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA	15
1. DAWNO, DAWNO TEMU	19
Przeszłość i pamięć • Zanim pojawili się ludzie • Ogromne jaszczurki • Ziemia bez życia • Słońce bez Ziemi • Czym jest historia?	
2. NAJWIĘKSI WYNALAZCY, JACY KIEDYKOLWIEK ISTNIELI	23
Szczęka z Heidelbergu • Człowiek neandertalski • Prehistoria • Ogień • Narzędzia • Jaskiniowcy • Mowa • Malowanie • Czaro- wanie • Epoka lodowcowa i epoka kamienia łupanego • Epoka ka- mienią gładzonego • Budowle na palach • Epoka brązu • Ludzie jak ty i ja	
3. KRAJ NAD NILEM	29
Król Menes • Egipt • Hymn do Nilu • Faraon • Piramidy • Wie- rzenia dawnych Egipcjan • Sfinks • Hieroglif • Papirus • Przewrót w Starym Państwie • Reformy Echnatona	
4. NIEDZIELA, PONIEDZIAŁEK...	36
Mezopotamia dzisiaj • Wykopaliska w Ur • Gliniane tabliczki i pis- mo klinowe • Prawa Hammurabiego • Kult gwiazd • Pochodzenie nazw dni tygodnia • Wieża Babel • Nabuchodonozor	
5. O JEDYNYM BOGU	44
Palestyna • Abraham z Ur • Potop • Niewola egipska • Mojżesz i wyjście z Egiptu • Saul, Dawid i Salomon • Podział królestwa • Zniszczenie Izraela • Prorocy • Niewola babilońska • Powrót • Sta- ry Testament i wiara w Mesjasza	
6. T.Y. U.M.I.E.S.Z. C.Z.Y.T.A.Ć.	49
Pismo literowe • Fenicjanie i ich placówki handlowe	
7. BOHATEROWIE I ICH ORĘŻ	51
Pieśni Homera • Wykopaliska Schliemanna • Królowie piratów • Kreta i labirynt • Wędrowniki Dorów • Pieśni bohaterskie • Plemio- na greckie i ich kolonie	

8. NIERÓWNA WALKA	57
Persowie i ich religia • Cyrus zdobywa Babilon • Kambyzes w Egipcie • Królestwo Dariusza • Powstanie Jonów • Pierwsza ekspedycja karna • Druga ekspedycja karna i bitwa pod Maratonem • Wyprawa Kserksesa • Termopile • Bitwa pod Salaminą	
9. DWA MAŁE MIASTA W MAŁYM KRAJU	64
Igrzyska olimpijskie • Wyrocznia delficka • Sparta i spartańskie wychowanie • Ateny • Drakon i Solon • Zgromadzenie ludowe i tyrani • Cząsy Peryklesa • Filozofia • Rzeźba i malarstwo • Architektura • Teatr	
10. OŚWIECONY I JEGO KRAJ	71
Indie • Mohendżo-Daro, miasto z czasów Ur • Przybycie Indusów • Języki indoeuropejskie • Ustrój kastowy • Brahma i wędrowka dusz • „To jesteś ty” • Gautama, królewski syn • Oświecenie • Wyzwolenie od cierpienia • Nirwana • Zwolennicy Buddy	
11. WIELKI NAUCZYCIEL WIELKIEGO NARODU	78
Chiny przed Chrystusem • Cesarz chiński i książęta • Znaczenie chińskiego pisma • Konfucjusz • Sens przestrzegania form i obyczajów • Rodzina • Władca i poddany • Laozi • Dao	
12. NAJWIĘKSZA PRZYGODA	84
Wojna peloponeska • Wojna o skarbiec delficki • Filip Macedoński • Bitwa pod Cheroneą • Rozpad imperium perskiego • Aleksander Wielki • Zniszczenie Teb • Arystoteles i jego wiedza • Diogenes • Podbój Azji Mniejszej • Węzeł gordyjski • Bitwa pod Issos • Zdobycie Tyru i Egiptu • Aleksandria • Bitwa pod Gaugamelą • Wyprawa do Indii • Poros • Aleksander jako władca Wschodu • Śmierć i następcy Aleksandra • Hellenizm • Biblioteka aleksandryjska	
13. O NOWYCH WOJOWNIKACH I NOWYCH WALKACH	95
Italia • Rzym i jego legenda • Walki między patrycjuszami a plebejuszami • Prawo dwunastu tablic • Charakter Rzymianina • Zajęcie Rzymu przez Galów • Podbój Italii • Pyrrus • Kartagina • Pierwsza wojna punicka • Hannibal • Przeprowadzenie przez Alpy • Kwintus Fabiusz Maksymus • Kanny • Wszyscy do broni! • Zwycięstwo Scypiona nad Hannibalem • Podbój Grecji • Katon • Zniszczenie Kartaginy	

14. WRÓG HISTORII 103
Cesarz Qin Shi • Spalenie ksiąg • Księżęta Qin i nazwa Chin • Wielki Mur Chiński • Dynastia Han • Uczeńi urzędnicy
15. WŁADCY ZACHODNIEGO ŚWIATA 106
Prowincje rzymskie • Drogi i wodociągi • Legiony • Bracia Grakchowie • Chleb i igrzyska • Mariusz • Cymbrowie i Teutonowie • Sulla • Powstanie niewolników • Juliusz Cezar • Walki w Galii • Walki wewnętrzne • Kleopatra • Reforma kalendarza • Zamordowanie Cezara • August i cesarstwo • Sztuka
16. DOBRA NOWINA 115
Jezus Chrystus • Nauki z Kazania na Górze • Krzyż • List św. Pawła do Koryntian • Kult cesarza • Neron • Pożar Rzymu • Pierwsze prześladowania chrześcijan • Katakumby • Tytus niszczy Jerozolimę • Rozproszenie Żydów
17. JAK SIĘ ŻYŁO W CESARSTWIE I U JEGO GRANIC 120
Domy czynszowe i wille • Termy • Koloseum • Germanie • Arminiusz i bitwa w Lesie Teutoburskim • Limes • Egzotyczni bogowie żołnierzy • Walki Trajana w Dacji • Walki Marka Aureliusza pod Vindoboną • Cesarze żołnierzy • Upadek Italii • Coraz więcej chrześcijan • Reformy Dioklecjana • Ostatnie prześladowania chrześcijan • Konstantyn Wielki • Konstantynopol • Podział cesarstwa • Chrześcijaństwo religią państwową
18. BURZA 127
Hunowie • Wizygoci • Wędrowniacy ludów • Attyła • Leon Wielki • Romulus Augustulus • Odoaker i koniec starożytności • Ostrogoci i Teodoryk • Rawenna • Justynian i jego kodeks • Hagia Sophia • Koniec Gotów • Longobardowie
19. NADEJŚCIE ROZGWIEŻDZONEJ NOCY 133
Mroczne średniowiecze? • Wiara i zabobon • Słupnicy • Benedyktyni • Ratunek dla dziedzictwa starożytności • Znaczenie klasztorów na północy • Chrzest Chłodwiga • Rola duchowieństwa w państwie Merowingów • Św. Bonifacy
20. NIE MA BOGA OPRÓCZ BOGA,
A MAHOMET JEST JEGO PROROKIEM 138
Pustynna Arabia • Mekka i Al-Kaba • Pochodzenie i życie Mahometa • Prześladowanie i ucieczka • Medyna • Walka z Mekką •

Ostatnie kazanie • Podbój Palestyny, Persji i Egiptu • Spalenie biblioteki aleksandryjskiej • Oblężenie Konstantynopola • Podbój Afryki Północnej i Hiszpanii • Bitwa pod Tours i Poitiers • Kultura Arabów • Cyfry arabskie

21. ZDOBYWCA, KTÓRY POTRAFI RZĄDZIĆ 147

Merowingowie i ich ministrowie • Państwo Franków • Karol Wielki • Walki w Galii, w Italii i w Hiszpanii • Awarowie • Walka z Sasami • Pieśni bohaterskie • Koronacja na cesarza • Posłowie Haruna ar-Raszida • Podział i rozpad państwa Karolingów • Świętopełk • Wikingowie • Państwa Normanów

22. WALKA O WŁADZĘ
NAD ŚWIATEM CHRZEŚCIJAŃSKIM 154

Wschód i Zachód w czasach Karolingów • Rozkwit kultury w Chinach • Najazd Madziarów • Król Henryk • Otton Wielki • Austria i Babenbergowie • Lennictwo i poddaństwo • Hugo Kapet • Duńczycy w Anglii • Lenno duchowne • Spór o inwestyturę • Grzegorz VII i Henryk IV • Canossa • Robert Guiscard i Wilhelm Zdobywca

23. RYCERSCY RYCERZE 161

Rycerze i jeźdźcy • Zamki • Poddani • Paż, giermek, rycerz • Obowiązki rycerza • W hołdzie damie serca • Turnieje • Poezja rycerska • *Pieśń o Nibelungach* • Pierwsza krucjata • Gotfryd z Bouillon i zdobycie Jerozolimy • Znaczenie wypraw krzyżowych

24. CESARZE W CZASACH RYCERZY 168

Fryderyk Barbarossa • Handel wymienny i gospodarka pieniężna • Miasta Italii • Cesarstwo • Bunt i upadek Mediolanu • Uczta w Moguncji • Trzecia krucjata • Fryderyk II • Gwelfowie i gibellini • Innocenty III • Wielka Karta Swobód • Na Sycylii • Koniec rodu Hohenstaufów • Czyngis-chan i najazdy Mongołów • Czas bez cesarzy i prawo pięści • Legenda o śpiącym cesarzu • Rudolf I Habsburg • Zwycięstwo nad Ottokarem • Habsburgowie i ich dziedziczne włości

25. O MIASTACH I MIESZCZANACH 181

Targi i miasta • Kupcy i rycerze • Ustrój cechowy • Budowanie katedr • Mnisi żebrzący i nawołujący do pokuty • Prześladowania Żydów i heretyków • Babilońska niewola papieża • Wojna stu-letnia • Joanna d'Arc • Życie dworskie • Uniwersytety • Karol IV i Rudolf Założyciel

26. NOWE CZASY	189
Florentyńczycy • Humanizm • Odrodzenie starożytności • Rozkwit sztuki • Leonardo da Vinci • Medyceusze • Renesansowi papieże • Nowe idee w Niemczech • Drukarstwo • Proch strzelniczy • Upadek Karola Śmiałego • Maksymilian, ostatni rycerz • Żołnierze najemni • Walki w Italii • Maksymilian i Dürer	
27. NOWY ŚWIAT	198
Kompas • Hiszpania i odbicie Grenady • Kolumb i Izabela • Odkrycie Ameryki • Czasy nowożytne • Los Kolumba • Konkwistadorzy • Hernán Cortés • Upadek Montezumy • Portugalczycy w Indiach	
28. NOWA WIARA	207
Budowa kościoła św. Piotra • 95 tez Lutra • Hus, poprzednik Lutra • Spalenie 350 bulli • Karol V i jego imperium • Splądrowanie Rzymu • Reichstag w Wormacji • Luter w Wartburgu • Przekład Biblii • Zwingli • Kalwin • Henryk VIII • Sukcesy Turków • Podział cesarstwa	
29. KOŚCIÓŁ WOJUJĄCY	214
Ignacy Loyola • Sobór trydencki • Kontrreformacja • Noc św. Bartłomieja • Filip, król Hiszpanii • Bitwa pod Lepanto • Oderwanie Niderlandów od korony hiszpańskiej • Elżbieta, królowa Anglii • Maria Stuart • Klęska wielkiej armady • Angielskie osady handlowe w Ameryce • Kompanie handlowe w Indiach • Początki imperium brytyjskiego	
30. STRASZNE CZASY	220
Defenestracja praska • Wojna trzydziestoletnia • Gustaw Adolf, król Szwecji • Wallenstein • Pokój westfalski • Spustoszone Niemcy • Polowania na czarownice • Naukowy obraz świata • Galileusza prawa natury i jego proces	
31. KRÓL NIESZCZĘŚLIWY I KRÓL SZCZĘŚLIWY	227
Karol I Stuart • Cromwell i purytanie • Postępowa Anglia • Bogata Francja • Polityka Richelieu • Mazarin • Ludwik XIV • Poranna toaleta króla • Skąd rząd bierze pieniądze • Nędza chłopów • Wojny zaborcze	
32. CO SIĘ TYMCZASEM ZDARZYŁO NA WSCHODZIE EUROPY	233
Tureckie zdobycze • Powstanie na Węgrzech • Oblężenie Wiednia	

• Jan III Sobieski i odsiecz Wiednia • Książę Eugeniusz Sabaudzki • Iwan Groźny • Piotr Wielki • Założenie Sankt Petersburga • Karol XII, król Szwecji • Konno do Stralsundu • Rosyjskie imperium rośnie w siłę

33. NAPRAWDĘ NOWE CZASY 240

Oświecenie • Tolerancja, rozum i humanitaryzm • Krytyka wobec oświecenia • Awans Prus • Fryderyk Wielki • Maria Teresa • Wojsko pruskie • Wielka koalicja • Wojna siedmioletnia • Józef II • Zniesienie poddaństwa chłopów • Pośpieszne reformy • Amerykańska wojna o niepodległość • Benjamin Franklin • Prawa człowieka a murzyńscy niewolnicy

34. REWOLUCJA I KRWAWY TERROR 247

Katarzyna Wielka • Ludwik XV i Ludwik XVI • U dworu • Sądownictwo w pańskich rękach • Rokoko • Maria Antonina • Zwołanie Stanów Generalnych • Szturm na Bastylę • Suwerenny lud • Zgromadzenie Narodowe • Jakobini • Gilotyna i trybunał rewolucyjny • Danton • Robespierre • Rządy terroru • Skazanie króla • Zwycięstwo nad zagranicą • Rozum • Dyktatoriat • Sąsiednie republiki

35. OSTATNI ZDOBYWCA 255

Napoleon na Korsyce • Do Paryża • Oblężenie Tulonu • Podbój Włoch • Wyprawa do Egiptu • Zamach stanu • Konsul i jego kodeks • Cesarz Francuzów • Zwycięstwo pod Austerlitz • Koniec Świętego Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego • Franciszek I • Blokada kontynentalna • Zwycięstwo nad Rosją • Hiszpania i wojna partyzancka • Aspern i Wagram • Zryw Niemców • Wielka armia • Odwrót z Rosji • Bitwa pod Lipskiem • Kongres wiedeński • Powrót Napoleona z Elby • Waterloo • Wyspa Świętej Heleny

36. CZŁOWIEK I MASZYNA 268

Mieszczański spokój • Maszyna parowa, parostatek, lokomotywa, telegraf • Maszyna przędzalnicza i mechaniczne krosno • Węgiel i żelazo • Zniszczyć maszyny! • Idee socjalistyczne • Marks i jego teoria walki klasowej • Liberalizm • Rewolucje roku 1830 i 1848

37. ZA MORZAMI 276

Chiny w XVIII wieku • Wojny opiumowe • Powstanie tajpinów • Upadek Chin • Japonia w połowie XIX wieku • Rewolucja w imię cesarza • Modernizacja Japonii z obcą pomocą • Amery-

ka po 1776 roku • Stany niewolnicze • Północ • Abraham Lincoln
• Wojna domowa

38. DWA NOWE PAŃSTWA W EUROPIE 283

Europa po 1848 roku • Cesarz Franciszek Józef i Austria • Związek Niemiecki • Francja za Napoleona III • Rosja • Upadek Hiszpanii • Wyzwolenie narodów bałkańskich • Walka o Konstantynopol • Królestwo Sardynii • Cavour • Garibaldi • Bismarck • Reforma armii wbrew konstytucji • Bitwa pod Sadową • Sedan • Proklamacja Cesarstwa Niemieckiego • Komuna Paryska • Reformy społeczne Bismarcka • Dymisja

39. DZIELENIE ŚWIATA 292

Przemysł • Rynki zbytu i źródła surowców • Anglia i Francja • Wojna rosyjsko-japońska • Włochy i Niemcy • Wszyscy się zbroją • Austria i wschód Europy • Wybuch I wojny światowej • Nowa broń • Rewolucja w Rosji • Interwencja Ameryki • Dyktat wersalski • Postępy nauki • Koniec

40. KAWAŁEK HISTORII, KTÓRY PRZEŻYŁEM SAM –
SPOJRZENIE WSTECZ 302

Wzrost liczby ludności świata • Klęska państw centralnych w I wojnie światowej • Podżeganie mas • Zanik tolerancji w życiu społecznym w Niemczech, we Włoszech, w Japonii i Rosji Radzieckiej • Kryzys gospodarczy i wybuch II wojny światowej • Propaganda a rzeczywistość • Wymordowanie Żydów • Bomba atomowa • Dobrodziejstwa nauki • Upadek ustrojów komunistycznych • Międzynarodowe akcje pomocy nadzieją na przyszłość

O AUTORZE 315